

Kribverlaging is vlees noch vis voor ecologie

Tekst: Gert-Jan Buijs
Fotografie: Gert-Jan Buijs,
Jelger Herder,
Onno Terlouw en
Sportvisserij Nederland

Rijkswaterstaat is in het kader van het project Ruimte voor de Rivier gestart met kribverlaging in de Waal. Hierdoor komen 750 kribben één tot twee meter lager te liggen, staan ze vaker onder water en gaan de kribvakken eerder meestromen. Deze beschermingsmaatregel tegen hoog water lijkt ecologisch gezien weinig impact te zullen hebben, maar bezorgt de sportvisserij hoofdbrekens.

Het programma Ruimte voor de Rivier bestaat in totaal uit een pakket van zo'n veertig maatregelen – waaronder het laten meestromen van de uiterwaarden, dijkverlegging en verbetering van de ruimtelijke kwaliteit – om het Nederlandse stroomgebied van de Rijn en de benedenloop van de Maas (iets stroomafwaarts vanaf Den Bosch) een betere bescherming tegen overstromingen te bieden. Kribverlaging is een van de speerpunten in dit geheel.

Voor de Waal houdt dit in dat alle kribben op het traject tussen Pannerdensch Kop (oostelijk van Nijmegen) en Gorinchem worden verlaagd. “De kribverlaging is met kosten van 100.000 euro per krib een relatief goedkope maatregel om de waterstand in de Waal te verlagen. Daarbij is het

een effectieve ingreep die tegelijkertijd niet zo veel impact heeft”, zegt Hans van Amstel, projectmanager kribverlaging Waal bij Rijkswaterstaat. Het achterliggende idee is dat de Waal zich rustiger gaat gedragen als de kribvakken bij wassend water eerder gaan meestromen.

Simpel gesteld gaat er een kaasschaaf over de kribben

Simpel gesteld gaat er een kaasschaaf over de kribben. Van Amstel: “Eerst halen we de stenen van de bovenkant van de krib. Dan wordt het geotextiel, een soort worteldoek, weggehaald. Zo komt het zand in de kern van de krib bloot te liggen. Nadat

we een deel van het zand hebben verwijderd, zodat de krib lager komt te liggen, komt er nieuw doek op en leggen we de stenen weer terug.”

Door kribverlaging zal het water van de rivier rustiger gaan stromen.

De kribverlaging heeft inmiddels het een en ander losgemaakt. Zo is Sportvisserij Nederland niet blij met de kribverlaging in de huidige vorm. Als kribben in de toekomst vaker onder water komen te staan – nu staan ze acht maanden bóven water, straks acht maanden ónder water – betekent dit simpelweg dat sportvissers er dan niet kunnen vissen. “Wij zien de noodzaak van veiligheid en een lagere waterstand ook wel in. Maar moet het zo rücksichtslos”, vraagt Roland van Aalderen, medewerker van de belangenorganisatie Sportvisserij Nederland zich af. “De Waal is met stip onze grootste én voor de sterk groeiende groep sportvissers die graag op barbeel vist de belangrijkste rivier. We snappen dat kribverlaging verreweg de goedkoopste en meeste effectieve oplossing is. Ondanks dat Rijkswaterstaat hier al mee is begonnen, hopen we door middel van overleg de plannen bij te kunnen sturen en de pijn voor de sportvisser te verzachten.” Om te beginnen hoopt Sportvisserij Nederland dat Rijkswaterstaat zich bereid toont zo veel mogelijk kribben te sparen die belangrijk zijn voor sportvissers. Daartoe heeft Sportvisserij Nederland een inventarisatie gemaakt van de populairste kribben. “Die liggen veelal in de buitenbochten”, aldus Van Aalderen. “Daar zit doorgaans meer vis omdat het water er dieper is en deze kribben liggen vaak dicht bij de dijk waardoor ze gemakkelijker bereikbaar zijn.”

Begaanbaarheid

Daarmee komt meteen een tweede pijnpunt voor de sportvisserij in beeld. “De kop van een krib is nu nog enigszins bestraat. Maar de kribben worden afgeschraapt en zoals het er nu voor staat worden de holtes niet opgevuld met kleinere stenen, zodat de verlaagde kribben enkel nog uit losse basaltblokken bestaan. Daarmee worden ze onbegaanbaar”, zegt Van Aalderen. Tevens spreekt hij de hoop uit dat de Waalbodem na de kribverlaging niet bezaaid raakt met steenblokken, waaraan sportvissers met hun lijnen kunnen vastraken.

Dat er bij Sportvisserij Nederland heel anders over de impact van kribverlaging wordt gedacht, is bekend bij Van Amstel. “Het klopt dat de kribben na verlaging ongeveer vier maanden per jaar boven water staan. Maar dit betekent niet dat ze verloren gaan voor de sportvisserij. In de zomermaanden staan ze meestal gewoon droog.” Sportvisserij Nederland is in gesprek met Rijkswaterstaat over mogelijkheden om het vissersleed te verzachten. Hiervoor zijn onder meer de betrokkenen van Rijkswaterstaat uitgenodigd voor vissessies op de Waal, zoals onlangs nog op een krib in de Waal bij Dodewaard. Van Amstel waakt echter voor toezeggingen. “Maar ik sluit zeker niet uit dat er meer toegankelijke kribben blijven liggen.”

Ecologische gevolgen

De kribverlaging kan dus verstreckende gevolgen hebben voor de sportvisserij. Maar hoe zit het met de ecologische gevolgen van kribverlaging? In dit opzicht is het interessant om bijvoorbeeld te kijken naar de barbeel. Deze vis was nagenoeg uitgestorven in de Nederlandse rivieren, maar heeft de laatste jaren een ware comeback gemaakt. De Waal herbergt

Kribben zijn uitermate belangrijk voor de sportvisserij.

Kribverlaging in de Waal.

inmiddels al bosjes uit de kluiten gewassen exemplaren en het plafond van hun groeimogelijkheden is nog niet in zicht. De barbeel voelt zich uitstekend thuis in stromend en turbulent water, een biotoop die je juist op de kop van kribben aantreft. Het is een plek waar de barbeel geen concurrentie heeft van gangbare Nederlandse vissoorten. Voor brasem, kolblei voorn, zeelt en eventueel karper lijkt het er bij kribkoppen een tikkeltje te wild aan toe te gaan: sportvissers vangen deze soorten daar maar weinig. Barbeel daarentegen lijkt dit braakliggend terrein te hebben geannexeerd. Niet in de laatste plaats omdat de bodem bij de kribkoppen vaak uit grind of kiezel bestaat, precies het stenige bodemtype waar een barbeel wel bij vaart. Tegen deze achtergrond is de vraag gerechtvaardigd of kribverlaging nadelige gevolgen zou kunnen hebben, bijvoorbeeld voor een zich herstellende barbeel-populatie.

Monitoringsprogramma

“We verwachten geen grote effecten”, zegt Karin van Anandel, manager omgevingszaken kribverlagingen in de Waal bij Rijkswaterstaat. “Afgezet tegen de effecten van extreem hoge of extreem lage waterstanden op het profiel van de rivier zijn mogelijke effecten zelfs marginaal. Als gevolg van kribverlaging gaan de kribvakken eerder meestromen. De rivier wordt dus breder en de stroomsnelheid in de vaargeul vermindert. Het water wordt rustiger en de turbulentie rond de kribben zal afnemen. We verwachten dan ook dat de gaten rond kribkoppen minder diep worden.”

Omdat de effecten volgens Van Anandel ‘niet goed te voorspellen’ zijn is er een uitgebreid monitoringsprogramma opgezet om de situatie zowel voor als na de kribverlaging in beeld te brengen. “Momenteel worden er ecologische onderzoeken uitgevoerd voor de eerste honderd kribben in het gebied benedenstrooms van Nijmegen tot Druten. Daarbij gaan we vooral na of er beschermde diersoorten zijn waar we rekening mee moeten houden en of er positieve dan wel nega-

tieve effecten te verwachten zijn. De voorlopig verwachting is echter dat de effecten vrij neutraal zullen zijn.”

Gemiste kans

Tom Buijse, ecooloog bij het onafhankelijk onderzoeksinstituut Deltares, deelt die verwachting. “Als er al iets zou veranderen voor de barbeel, of de visstand in het algemeen, dan zou dat marginaal zijn. Ruimte voor de Rivier draait vooral om veiligheid en het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit. Kribverlaging levert ecologisch gezien geen voordeel op.” Buijse is ervan overtuigd dat de barbeelstand evenmin zal lijden onder de kribverlaging. “Het diepe water en de turbulentie rondom de kribkoppen zijn niet speciaal extra gunstig voor barbelen”, oordeelt de ecooloog. “Als het water minder hard gaat stromen, blijven die barbelen echt wel zitten. In de Merwede zwemt ook barbeel en daar is de stroming stukken minder sterk. De barbeel zal heus niet worden verdronken door de brasem.”

Over kribverlaging in het algemeen is Buijse minder te spreken. “Het is een gemiste kans. Volgens de Kaderrichtlijn Water ligt de grootste ecologische potentie van de rivier in de oeverzone. De oevers van de Waal met haar zandige kribvakken zijn in principe wel natuurlijk, maar het probleem is dat daar elke tien minuten een boot langs vaart die het hele kribvak leeg trekt. Het kost vissen, als ook andere microfauna, veel te veel energie om zich in het kribvak op te houden. De dichtheid van soorten in kribvakken is daarom veel lager dan in natuurlijke rivieren.”

Langsdammen en nevengeulen

In plaats van de focus op kribverlaging zou er volgens Buijse meer aandacht moeten zijn voor ecologisch gunstigere oplossingen. Langsdammen, zoals die bij Opijnen, zouden al een slok op een borrel kunnen schelen. “Omdat de kribben bij Opijnen veel te lijden hadden van de stroming is daar een langsdam aangelegd. Dat is een krib,

Nevengeulen bieden een leefgebied voor rivierdonderpadden.

maar dan in de lengterichting van de rivier – hier zitten overigens nog wel reguliere kribben aan vast. Achter die langsdam loopt een ondiepe, langzaam stromende geul waar de soortenrijkdom veel groter is. Jonge barbeel heeft blijkbaar toch ook beschutting nodig, want die kwamen daar meer voor.” Behalve jonge barbelen werden er ook juvenielen van gangbare soorten als blankvoorn en baars en een opvallend groot aantal rivierdonderpadden aange troffen. Dezelfde grotere soortenrijkdom is ook te vinden in nevengeulenstelsels, zoals langs de Waal bij Gameren. Kribverlaging zal dus hoogstwaarschijnlijk geen grote

invloed hebben op het ecosysteem van de goeddeels gekanaliseerde Waal. Rijkswaterstaat en alle andere betrokken spelers in het veld zouden bij kribverlaging naast veiligheid daarom ook oog moeten hebben voor kansen om de rivier meer levenskracht te geven. Letterlijk in de vorm van ruimte voor de rivier: een rivier met een ruimer keurslijf, een rivier met handen, vingers en haarvaten. Als dan tevens meer naar de recreatieve bereikbaarheid wordt gekeken, zijn zowel de veiligheid, ecologie als sportvisserij meer mee gediend. **V**

Volgens Buijse zal de barbeelstand geen gevolgen ondervinden van de kribverlaging.

